

Reuniunea învățătorilor

Apare odată în lună.

Proprietar editor :
Reuniunea învățătorilor români
de la școlile popor. conf. ort. din
protopopiatele arădane I—VII.

REDACTOR :
IOAN CRIȘIANU
învățător.

Manuscrisurile și corespondența
se vor trimite redact. în Székud-
var (Arad m.) iar abonamentele
cassanului Iuliu Grofșorean în
Galsa-Világos.

Comitetul de redacție: Din. Boaria 1 Borlea, Hersilia Cadariu, Nic. Cristea, Teodor Cherechean, Petru Colten, Pavel F. Dărclea, Iuliu Grofșorean, Teodor Mariș, Iosif Moldovan, Dim. Olariu, Dim. Popoviciu, George Pleș, Avram Sădean, Iosif Stanca și Petru Vancu.

Abonament: pentru Ungaria 5 coroane. — Străinătate 7 coroane.

Felul și planul nostru de muncă.

Trăim vremuri, când puterea de a captiva... nu se mai judecă după colosul de materie brută, predispus și ciselat în anumite forme, ca de pildă la sfînxii și piramidele din Egiptet, templul Dianei din Efes etc., considerate și admirate ca tot atâtea minuni ale lumii antice.

Nu! căci astăzi puterea abecedarului e mult mai captivanta, formidabilă și sigură decât puterea baionetei!

Ochii lumii civilizate sunt captivați și admiră acelea popoare, cari prin puterea lor de muncă intelectuală se avîntă cu un pas tot mai mult spre acel punct din viitor, pe care de comun îl numim ideal cultural.

Acesta este și trebuie să fie centrul de gravitațiune și al poporului românesc, ajutat de diferitele sale instituții umanitare și culturale.

De acel tesaur avem să grijim cu atât mai vîrtos cu cât numărul institutelor noastre de propășire culturală — generală este redus binișor, iar limita lor de acțiune, din cauza vitregității timpurilor ce străbatem, este foarte modestă....

E vorba numai acum, că realizarea idealului nostru cultural-național, atins — și în cuvîntul meu redacțional, de unde avem s'o începem?

Fără a lua refugiu la citații chilometrice și invocări celebre și cu atât mai puțini de a aduce osanale și face măguliri la numele celui individ, carele »răspândind lumină, se consumă pe sine«, *realizarea idealului* nostru își are sorgintea între cei patru păreți modești ai școalei confesionale, — între acei păreți, cari nu în puține locuri abia sunt străbătuți de lumina soarelui!...

Prin urmare: piatra din capul unghiului — relativ la progresul nostru elementar — o formează munca, evanțul de cunoștințe, depus și asimilat în neînsemnatul nostru atelier numit școala populară — română, — de aici provine, că o expunere obiectivă despre munca noastră nici când nu va fi superflua.

Cadrul bine chibzuit al materiei de învățământ și felul sau modul în care vom ști predă cum se cade aceasta matrice, ne vor fi singurele și sigurele mijloace spre a urcă, fără salturi, treptele perfecțiunii.

Doresc însă să se știe, că felul și planul de muncă, despre cari am aflat de conștient a scrie, nu sunt a se înțelege exclusiv între cei patru păreți ai școalei, ci și afară de acestia, dar — de sine înțeles — nu cum o explică cei mai mulți azi, punând în cărca bietului dascăl o mulțime de ocupațiuni sub sugestivul titlu — știți d-voastră — de »muncă extra-școlară«.

Ca distingerea și aprecierea să se poată face cât de lămurit, mai întâiu vom semnala unele reflexiuni metodice-didactice, menite — după a mea părere — de a facilita balastul ce ne apasă umerii astfel pe planul atingând întâiu :

A) Felul și planul de muncă școlară-internă.

Ce privește munca internă, nu odată s'au auzit voci în public, atât competente, cât și mai puțin competente; celea din urmă nu ne-au putut privi, deoarece d'acapo nu au avut timbrul seriozității obiective

Cei dintâiu iarăși, au devenit prea serioși, întru cât, sub impresiunea momentului, au contestat munca dască-

lului, reducându-o la un fel de spoială-superficialitate, să nu zicem chiar zero!

Greșala cea mai mare și a unora și a altora a fost, că din anumite cazuri excepționale, a și tras regula generală, uitând pe un moment adevărul, că pădure fără uscături nu prea există.

A doua greșală, carea nu li-se poate ierta este, că au relevat munca nulă a învățătorului și încă cu mare ifos, dar nu au recomandat nici cu un cuvânt mijloacele de sanare, fie metodice, didactice ori materiale, prin cari s'ar fi putut potența mai intensiv progresul nostru elementar, de multe ori atât de bagatelizat.

Pe lângă toate, că dascălul român, în timpul actual, trebuie se desvoințe o muncă titanică, în genere luat, rezultatul ce-l produce școala noastră e cu mult mai serios și temeinic decât rezultatul altora școli din patrie, deși acestea din urmă au favoruri și avantagii pedagogice-materiale incomparabil mai mari!...

Cutez a spune acest adevăr, fără a exagera lucrul.

Atât pentru cei pe cari îi privește!

Fiind naia noastră culturală — prin noua lege școlară din 1907 — îngreunată peste măsură, neconținut trebuie să medităm asupra extenziunii materiei de învățământ și asupra chipului prin cari am putea ajunge mai ușor și cu siguranță la limanul dorit.

Exhaustiunea materiei din planul nostru de învățământ și cel ministerial, după cum e contemplată, e o imposibilitate fizică-intelectuală.

La așa ceva ți-ar trebui un cap de Seneca și un fizic ala Hercule.

Norocul, că neajunsul cu multifariile sale faze, l-au observat și cei chemați și au dat unele lămuriri atât prin anumite ordine cât și prin cererea de înviațiuni, relativ la exhaustiunea și selecționarea materiei din chestiune.

E acceptată deci părerea, că învățătorul nu e constrâns a urma planul ad literam, ci i-se lasă libertate a alege din el ceace e mai util, mai necesar cu împrejură-

rile între cari se află școala respectivă, dar — bine înțeles — fără a altera scopul final al școlii populare.

Mânecând din aceasta ordine de idei, vom lua în revistă special toate disciplinile școlare de prima ordine, făcând unele repriviri (asupra lor) din anumite puncte de vedere.

I. Crișianu.

Rostul nostru de a scrie.

„Cerul și pământul vor trece,
dar cuvintele mele nu vor trece
nici odată“.

Mateiu cap 24, vers 35.

A fost nespus de grea viața Românului în decursul veacurilor întunecoase. Aceasta viață zbuciumată se poate asemăna cu talazurile mării vecinic batută de vânturi. Rar i-s'a arătat Românului pe orizont vr'o stea, care să-i mai insuflă și puțină nădejde.

Într'o astfel de stare era numai firesc, ca Românul să rămână îndarătul altor neamuri. Geniul neamului românesc n'a încetat însă de a se manifesta și în veacurile de urgie. Ca mărturie neperitoare vor rămâne din acele vremuri frumoasele *balade*, păstrate din gură în gură, cari sunt tot atâtea imnuri de preamărire ale eroilor nostri legendari.

Când au venit vremuri mai favorabile, vremuri de dezrobire intelectuală, durerile și aspirațiunile neamului sau exprimat prin *cronicele* acele clasice, cari erau menite să formeze temelia istoriei noastre naționale.

Câte mărgăritare, câte cap de opere să vor fi îngropat fără urmă în bezna zilelor opuse. Ce respectabilă comoară am avea astăzi, dacă am fi avut atunci poetul — care asemenea unui evangelist — să eternizeze pe pergament scăpărările de spirit ale neamului, cristalizate și consfințite de practica veacurilor! Ce izvoare de adăpare și de premenire pentru fiii cei aleși ai neamului, cari din fări-

mături dat li-e să cetească și să alcătuiască trecutul glorios al acestui neam mult încercat!

* * *

Suntem dascălii unui popor, a cărui școală nu are un trecut mai îndepărtat decât de un singur veac. Suntem atât de săraci însă în ceea ce privește izvoarele acestei instituțiuni, încât dacă nu am avea ca mărturie istoria, ni-ar veni a crede, că tocmai în acest veac s'a întâmplat năvălirea Tatarilor. Cel ce s'ar încumeta să scrie istoria școalelor noastre, numai dela jumătate de veac încoaci, ar întimpină, în lipsa de documente, greutatea de nedescris, par'că ne-ar despărți de acest period de timp — veacuri întregi.

Înaintașii noștri erau prea zgârșiți în însemnarea lucrurilor pentru posteritate și puținul ce s'a însemnat sau că ne-a ramas manc, sau că a distrus total dintele cel ager al vremii, care nu cruță nimic pe lumea aceasta.

Total e muritor... sună legea eternă a firii, la care suntem supuși cu toții. După moartea noastră încurând vor secă lacrimile în ochii celor ce ne vor plânge. Se vor usca și florile sădite pe mormintele noastre. Se va fărîmă în bucăți și crucea dela căpătâiul nostru. Vijelia va frânge și bradul sau teiul de deasupra mormântului. Toate, toate vor peri, numai faptele noastre cele *bune* nu vor periciodată. Și nu vor peri, pentrucă aceste cuprind în sine ceva *dumnezeesc*, sunt fărîmături din sufletele noastre, de aceea au darul de a trăi în vecinicie. Și mărturia faptelor noastre vor fi: *scrisele noastre*.

Când țărâna noastră nu va mai supără pe nimeni, când vom dormi lin, va veni vremea, că se va ivi istoricul cel drept și nepreocupat — ca un nou arhanghel — cu paloșul în dreapta și cu cumpăna în stânga și va da ce este al Cezarului — Cezarului și ce este al lui Dumnezeu — lui Dumnezeu. Atunci cu adevărat se va pune pe fruntea brăzdată de chinuri a dascălului român aureola de *martir*. Iar aceia, cari s'au creat adevărate me-

rite prin faptul, că au presărat numai *spini* în calea noastră, și s'au opus ca un *zid de opreliște* în calea *aspirațiunilor* noastre, — cari cadrează perfect cu aspirațiunile neamului — vor fi *demascați* și *infierați* după cuviință. Atunci se va arăta *greșala fatală* a tuturor celor ce să cred stăpâni peste noi : că *superioritatea* nu se menține numai prin *finută absolutistică* și *desconsiderare*, ci mai vârtos prin *exerciarea dreptății*, prin *exerciarea* celui mai larg *liberalism*, prin *stimă* și *îmbire reciprocă*, tot atâtea calități, cari formează *puntea de aur* dintre superiori și inferiori. Căci în fața istoriei nu va mai mărturisii nici *minciuna*, nici *ura*, nici *vanitatea* ; patimi, cari joacă astăzi *adevărata orgii*, ci vor mărturisii numai faptele *concrete*, *nefalsificate*, *strălucitoare ca lumina soarelui*.

Pentru acest nobil și ultim ideal avem să ostenim. *Acesta e rostul nostru de a scrie !*

Iosif Stanca.

Apostolat.

Sunt aproape două mii de ani, de când fiul lui D-zeu a fost trimis în lume, ca să desrobească omenimea din catușele nepriceperii, din lanțurile viciilor omenesti. În 3 ani, ziua-noaptea, Răscumpărătorul a lucrat fără preget, arătând adevărul pe față, dojenind aspru nelegiuirile și fățarniciile. Adevărul doare. Și i-a durut și pe jidovi. L-au învinuit pe Isus, că le strică legea, pentruce l-au și răstignit. Dreptatea însă și adevărul nu pier în veci. Isus învie și cu această înviere se naște o lume nouă. Apostolii, urmând demanțațiunii D-lui prin «Mergând, învățați toate popoarele...» răspândesc lumina cunoștinței de D-zeu; iar lumea începe a cunoaște pe D-zeu.

Sunt aproape două mii de ani, de când s'a născut neamul nostru românesc. Și după cum ne arată istoria, acest neam a primit creștinismul deodată cu formarea națiunei sale. În timpuri de grea încercare, acest crești-

nism i-a păstrat Românului naționalitatea, căci el urmăria sfaturile conducătorilor firești, alipindu-se de mama biserică și de fiica acesteia, de școală.

Apostolii Mântuitorului au fost simpli pescari și oameni de rând. Și cu toate acestea cuvintele lor au străbătut până la marginea pământului. Preoții și învățătorii neamului nostru, înainte vreme, erau cu puțină carte, dar prin propovăduirea continuă a dreptății și a adevărului, prin apostolat, ei au susținut naționalitatea nestirbită și sufletele credincioșilor pururea treze. Poporul era corpul națiunii, ear preotul și învățătorul erau sufletul și inima lui.

Și azi trebuie să fie așa.

Trăim vremea, când unele națiuni își eluptă existența pe conta altora. Și omnipotenții știu, că numai punând ei mâna pe cheile altora, vor putea intra în cetățile lor. Deviza e: »Bate-voiu păstorul și se vor împrăștiă oile». Nu cu băta, ci cu momeli, cu făgăduieli și daruri efemere să vânează sufletele. Dar vânați fiind acești pastori, oare mai potu-se ei numi *inima și sufletul* poporului? Nu. Și Doamne, mare este păcatul lor!

E drept, dar azi e mai grea misiunea apostolatului. Adevărul trebuie recunoscut. Poporul nostru românesc de azi, în mare parte, e cuprins de patimi, e cuprins de cangrena, carea contribuie la slăbirea trunchiului național și la slăbirea religiozității și a moralității.

Alcoolismul întuneacă mintea credinciosului, astfel, că religiozitatea și moralitatea înaintează cu pași gigantici spre decadență, iar luxu-l duce pe Român spre — America.

Ne trebuie turmă: să-i fim adevărați pastori! Ne trebuiesc credincioși: să le fim adevărați preoți și învățători!

Unui popor, al cărui moral e distrus, nu-i poți da viață. Și un popor cerșitor, nu-l poți ține în jurul tău, ca să-l conduci la ideal.

Apostoli dela margini! În interesul bisericii și al neamului, puneți la o parte formalismul și luați în seamă realitatea. Pe amvon, în școală și în prelegeri populare, luminați și arătați răul, ce bântuie. Nu desperați, dacă nu

obțineți rezultate reale momentane, căci aveți să știți, că cuvântul vostru, adevărat fiind, nu va peri. Numai prin puterea cuvântului și a adevărului vom putea pune poporul nostru pe o cale, ce duce la ideal, iar prin ideal la mărire!

Mântuitorul, care mai 'nainte cu aproape 2 mii de ani ne-a demandat: »Mergând, învățați...«, oare la a doua venire, când ne va cercă talantul, va zice: »Veniți binecuvântații părintelui meu...«?

Nădăb.

Dimitrie Boariu,
Învățător.

Puiul^{*)}

de I. Brătescu. — Voinești.

(Lección practică din limba română.)

Anunțarea țantei. În oara aceasta o să vă povestesc ce a pătît un pui de prepeliță!

I. Analiza. Cunoaște-ți voi prepelița? (să arată modelul sau chipul prepeliței). Cum îi ziceți voi?... Unde petrece prepelița? (prin țărini). Unde își face ea cuibul? (prin grâne). Ce fac oamenii cu grânele când sunt coapte? (le secără). Peste ce dau oamenii adeseori când secără? (peste cuiburi de prepeliță cu ouă sau cu pui). Ce fac oamenii cu ouăle? (le lasă ca prepelița să le ciociască și să scoată pui). Ce fac cu puișorii dacă sunt mici? (li lasă să crească mari). Ce fac însă cu puii cei mari? (pe aceștia îi prind). Pentru ce îi prind? (pentru că carnea lor e foarte gustoasă). Cum prind oamenii puii, cari nu pot sburâ bine? (aleargă după ei până ce se ostenesc, atunci să aruncă cu căciula pe ei și-i prind. Cum prind oamenii puii cei mari, cari pot sburâ? (pe aceia îi împușcă). Ce se va fi putut întâmpla deci și cu puiul de care vreau să

^{*)} Publicăm aceasta lecțiune din motivul, că subiectul ei formează un juvaer al literaturii noastre. Credem, că ar fi timoul binevenit, ca astfel de materii să ocupe loc în planul nostru de învăț.

vă povestesc? (Să-l prindă oamenii, ori să-l împuşte?). Ascultați, că voiu spune cu deamănuntul toate cum s'au întâmplat, dar mai întâiu să vedem cum și-a făcut cuibul și cum a scos prepelița puii.

II. Sinteza 1. Într'o primăvară o prepeliță aproape moartă de obosală, — că venia de departe tocmai din Africa — s'a lasat din sbor într'un lan verde de grâu, la marginea unui lastar. Dupăce s'a odihnit vr'o câteva zile, a început să adune bețișoare, foi uscate, paie și fire de fân și și-a făcut cuib pe un mușuroiu de pământ, mai sus, ca să nu i-l înecă ploile; pe urmă șapte zile dearându-l a ouat câte un ou, cu tot șapte ouă mici, ca niște cofeturi și a început să le ciociască. Ai văzut cum stă găina pe ouă? Așa sta și ea, doarică ea în loc să stea în coteț sta afară în grâu: și ploua, ploua de vârsă și ea nu se mișcă, ca nu cumva să pătrundă o picătură de ploaie la ouă. După trei săptămâni i-au eșit niște pui drăguți, nu goi, ca puii de vrabie, ci îmbrăcați cu puf galben, ca puii de găina, dar mici, parcă erau șapte gogoși de mătăsa și au început să umble prin grâu după mâncare. Prepelița prindea câte o furnică, ori câte o lăcustă, le-o firimiția în bucatele mici și ei, pic! pic! pic! cu cioculețele lor, o mâncau numai decât. Și erau frumoși, cuminiți și ascultători; se plimbau prin prejurul mamei lor și când îi strigă: pitpalac! repede veniau lângă dânsa.

Aprofundarea în materie. Din ce își face prepelița cuibul? (din bețișoare, foi uscate, paie și fire de fân). Face-și ea cuibul pe răzor sau pe loc înalt? (pe loc înalt). Pentruce și-l face pe loc înalt? (ca să nu îl înecă ploile). Ce coloare au ouale de prepeliță? (coloare pistruiță). Mișcă-se ea după ouă cât clocește? (nu se mișcă). Ce s'ar putea întâmpla cu ouale, dacă s'ar cobori după ele? (s'ar putea răci). Cât timp clocește prepelița? (3 săptămâni). Putea-ăr ca să stea nemâncată trei săptămâni dearându-l? (nu ar putea sta). Cine-i va fi adus de mâncare? (prepelițoiul-bărbătușul). Ce au eșit la trei săptămâni din ouă? (șapte puișori). Cum sunt puii de prepe-

lița? (galbeni ca puii de găină). Ce fac puii de prepelița îndată ce-i scoate mama lor? (umblă prin grâu după mâncare). Ce faceau puișorii de câte ori prepelița strigă: pitpalac!? (veneau repede la dansa). Cum erau deci puișorii, fiindcă ascultau de mama lor? (ascultatori).

Să vedem ce s'a întâmplat mai departe!

Sinteza 2. Odată, prin iunie, când au venit țărani să secere grâul, al mai mare dintre pui n'a alergat repede la chemarea mămii și cum nu știă încă să sboare, haț! l'a prins un flăcău sub căciulă. Ce frică a pățit, când s'a simțit strâns în palma flăcăului, numai el a știut; îi batea inima ca ciasornicul meu de buzunar; dar a avut noroc de un țaran bătrân, care s'a rugat pentru el:

— Lasă-l jos, mă Marine, că e păcat de el, moare. Nu-l vezi, că de-abia e cât luleaua.

Când s'a văzut scăpat, fuga speriat la prepeliță, să-i spue ce-a pățit. Ea l-a luat, l-a mângaiat și i-a spus:

— Vezi ce va să zică să nu mă ascuți? Când te-oi face mare, o să faci cum vei vrea tu, dar acum că ești mic, să nu ieși nici odată din vorba mea, că poți să pățești și mai rău!

Aprofundarea etică. Când seceră oamenii grâul? (vara prin iunie). Ce a făcut prepelița când a auzit că se apropie țărani? (i-a chemat repede la ea). Grăbitu-s'a puiul cel mai mare? (nu s'a grăbit). Cum a fost puiul, fiindcă n'a ascultat de mamă-sa? (neascultător). Cine l-a ochiat? (un flăcău). Ce a făcut flăcăul atunci? (s'a aruncat după el și l'a prins sub căciulă). Ce om mai eră de față? (un om bătrân). Cum i-s-a făcut aceleia de pui? (i-s'a făcut mila). Ce fel de om a fost deci bătrânul? (om milos). Ce s'a rugat de flăcău? (să sloboadă puiul). Ascultatu-l'a flăcăul? (ascultat). Ce fel de om a fost flăcăul? (om ascultător). Dacă l-a slobozit, certatu-l'a mamă-sa? (nu l-a certat, ci l-a sfătuit cu dragoste). Ce i-a zis? (vezi ce pățești, dacă nu mă ascuți? Când te-oi face mare, o să faci cum vei vrea tu, dar acum, că ești mic, să nu ieși nici odată din vorba mea, că poți să pățești și mai

râu). Iubitu-și-a prepelița puii? (iubit). Ce mamă a fost deci prepelița? (mamă iubitoare).

Sinteza 3. Și așa trăiau acolo liniștiți și fericiți. Din seceratul grâului și din ridicarea snopilor, să scuturaseră pe miriște o groază de boabe cu care să hrăneau și măcar că nu eră vre-o apă prin apropiere, nu sufereau de sete, că beau dimineța picături de rouă de pe firele de iarba. Ziua, când eră căldura mare, stau la umbră în lăstar; după amiază, când se potoliă văpaia eșiau cu toții pe miriște; iar în nopțile răcoroase, să adunau grămadă ca sub un cort, sub aripile ocrotitoare ale prepeliței. Încet-încet puful de pe ei s'a schimbat în fulgi și în pene și cu ajutorul mamei lor au început să sboare. Lecțiile de sbor se făceau dimineța spre răsăritul soarelui, când se îngână ziua cu noaptea și sara în amurg, căci ziua eră primejdios, din pricina hereților, cari dădeau târcoale pe deasupra miriștei.

Mama lor îi așeză la rând și îi întrebă: Gata? »Da,« răspundeau ei. »Una, două, trei!« și când zicea »trei« frrrrr! sburau cu toții dela marginea lăstarului tocmai colo lângă cantorul de pe șosea și tot așa îndărăt. Și mama lor le spuneă, că-i învață să sboare pentru o călătorie lungă, pe care trebuia să o facă în curând, când o trece vara. »Și o să sburăm pe sus de tot, zile și nopți, și o să vedem de desubtul nostru orașe mari și râuri și marea«.

Aprofundarea în materie. Ce să scutură din seceratul grâului? (o mulțime de boabe). Aveau ei deci ce să mănânce? (aveau din belsug). Dar apă oare allăse prin grâu? (nu se află). Unde întră picurii de ploaie? (în pământ). Ce să lasă peste noapte pe plante? (rouă). Unde se strâng mai ales picurii de rouă? (pe frunze). Cu ce își stămpărau ei deci setea? (cu picăturile de rouă de pe frunze) Cum sunt zilele de vară? (calde). Unde stăteau ei pe vremea căldurii? (în umbra lăstarului). Unde se adăpostiau ei în nopțile cele răcoroase? (sub aripile mamei

lor). Cum zicem, că trăiesc aceia, cari au de toate câte le trebuiesc? (mulțamiți, fericiți). Cum trăiau deci și ei? (mulțamiți și fericiți).

Ce i-a învățat mama lor, după ce au dat pene bune pe ei? (să sboare). Când faceau ei deprinderile acestea? (dimineata și sara). Puteau ei să sboare tare dintrodată? (nu, ci numai puțin, câte puțin). Ce s'ar fi putut întâmpla cu ei, dacă ar fi făcut deprinderile ziua? (iar fi putut ușor prinde paserile răpitoare și oamenii). Petrec toate pasările la noi peste iarnă? (nu). Unde se duc cele mai multe? (în alte țări mai calde). Ce credeți e ușoară călătoria aceasta? (nu e ușoară, ci din contră e foarte grea). Peste ce au ele să treacă? (peste țări și peste mări). Ce-i spune omului, că ce are să facă? (mintea, judecata). Atențiune! La paseri le spune, ce are să facă nu mintea, ci *instinctul*. Ce a îndemnat deci pe prepelița să-și învețe puii să învețe să sboare îndelungat? (ca să poată călători în țări depărtate).

Să vedem ce s'a mai întâmplat până ce au petrecut la noi.

Sinteza 4. Într-o după amiază, pela sfârșitul lui August, pe când puii să jucau frumos în miriște, împrejurul prepeliței, aud o căruță venind și oprindu-se în drumeagul de pe marginea lăstarului. Au ridicat toți în sus capetele cu ochisorii ca niște mărgele negre și ascultau.

— Nero, înapoi! s'a auzit un glas strigând. Puii n'au priceput, dar mama lor, care înțelesese, că e un vânător, a rămas incremenită. Scăparea lor eră lăstarul, dar tocmai dintracolo venia vânătorul. După o clipă de socoteală, le-a poruncit să se pitulească jos, lipiți cu pământul și cu nici un preț să nu se miște.

Eu o să sbor; voi să rămâneți nemișcați; care sboară e pierdut. Ați înțeles?

Puii au clipit din ochi c'au înțeles și au rămas așteptând în tăcere.

Să auziă fâșitul unui câne, care alergă prin miriște și din când în când glasul omului: »Unde fugi? Înapoi, Nero!»

Fașitul se apropie, uite cănele: a rămas împetrit, cu o labă în sus, cu ochii țintă spre ei.

»Nu vă mișcați«, le șoptește prepelița și se strecură binișor mai departe. Cănele păsește încet după ea. Să apropie grăbit și vânătorul. Uite-l: piciorul lui e acum așa de aproape de ei, încât văd cum i-se urcă o furnică pe cărâmbul cizmei. Vai, cum le bate inima! După câteva clipe, prepelița sboară ras cu pământul, la doi pași dela botul cânelui, care o urmărește: vânătorul să depărtează strigând: »înapoi! înapoi! Nu poate trage de frică, să nu-și împuște cănele; dar prepelița se preface așa de bine că e rănită, încât cănele vrea cu orice preț s'o prindă; iar când socotește ea că e în afară de bătaia puștei, sboară repede scăpată spre lăstar.

În vremea asta puiul cel mai mare, în loc să stea nemișcat, ca frații lui, după cum le poruncise mamă-sa, sboară; vânătorul îi aude pârâitul sborului, să întoarcă și trage. Eră cam departe. O singură alică l-a ajuns la aripă. N'a picat, a putut sbură până în lăstar; dar acolo de mișcarea aripei, osul la început numai pleznit s'a crepat de tot și puiul a căzut cu o aripă moartă. Vânătorul cunoscând desimea lăstarului și văzând, că trăsese într'un pui, nu s'a luat după dânsul, socotind, că nu face truda de al căută prin lăstar.

Aprofundarea în materie. Ce s'a oprit într'o zi de august pe drumul de pe marginea lăstarului? (o caruță). Cine s'a coborât din caruță? (un vânător). De cine eră însoțit vânătorul? (de un căne). Ce auz și ce miros are cănele (auz și miros foarte fin). Ce a simțit el îndată? (puii de prepeliță). Dar păsările ce simțuri au? (simțuri foarte fine). Ce a simțit deci și prepelița? (pe vânător cu cănele). Ce a poruncit atunci prepelița puilor? (să se pitulească, să steie nemișcați, căci altcum sunt perduți). Bine ar fi fost de ar fi stat toți acolo? (nu ar fi fost bine). Ce ar fi făcut cănele? (iar fi găsit și i-ar fi prins). Ce a făcut prepelița? (s'a strecurat prin iarba mai departe). De ce nu a sburat pe sus? (ar fi împușcat-o vânătorul,

care eră aproape). Pentruce s'a ținut tot aproape de câne? (pentru că știă că vânătorul să teme să tragă să nu împuste cânele). Ce a făcut însă când a văzut că vânătorul n'o mai poate împușcă? (a zburat repede în lăstar) Cum stăteau pe vremea asta puii? (pitulați în earbă). Ce a făcut însă cel mai mare? (a sburat și el). Ascultat-a el porunca mamei sale? (n'a ascultat). Cum a fost el deci? (neascultător). Putut-a el să sboare bine? (n'a putut). Ce a făcut atunci vânătorul? (a tras și l-a nimerit cu o alică într'o aripă). Căzut-a el jos? (n'a căzut, ci a sburat mai departe până la lăstar). Ce s'a întâmplat prin mișcarea aripei? (osul, care eră numai pleznit, a crepat și puiul a rămas cu o aripă moartă). Mai căutatu-l-a vânătorul? (nu l'a mai căutat, pentru că cunoște desimea lăstarului și văzuse, că trăsesse numai într'un pui).

Să vedem ce viață tristă a dus puiul de aci nainte.

Sinteza 5. Aialați pui nu s'au mișcat din locul unde-i lăsa-se prepelița.

Ascultau în tăcere. Din când în când să auziau pocnetele de pușcă și glasul vânătorului strigând: »apparte!« Mai târziu căruța s'a depărtat în spre vânător pe drumeagul vlăstarului; încet-încet pocnetele sau strigătele s'au pierdut, s'au stâns și în tăcerea serii, care să lăsa, nu să mai auzia decât cântecul greerilor; iar când s'a înnoptat și răsăria luna dinspre Cornățel, au auzit deslușit glasul mamei lor, chemându-i din capul miriștei: »Pitpalac! Pitpalac!«

Repede au sburat înspre ea și au găsit-o. Ea i-a numărat; lipseă unul.

— Unde e nenea?

— Nu știm — a sburat.

Atunci prepelița desperată, a început să-l strige tare, mai tare, ascultând din toate părțile. Din lăstar i-a răspuns un glas stins: »piu! piu!«.

Când l-a găsit, când i-a văzut aripa ruptă, a înțeles că eră pierdut; dar și-a ascuns durerea ca să nu-l desnădăjduiască pe el...

De atunci a început zile triste pentru bietul puiu. Abia se mișcă cu aripa lărș după dânsul; — să uită cu ochii plânși, cum frații lui să învățau la sbor dimineața și seara; iar noaptea, când aliați adormiau sub aripa mamei, el o întrebă cu spaimă:

— Mamă, nu e așa că o să mă fac bine? Nu e așa c'o să merg și eu să-mi arăți cetăți mari, râuri și marea?

— Da, mamii, răspundea prepelița, silindu-se să nu plângă.

Aprofundarea în materie. Cum stăteau ceilalți pui? (pitulați în iarba) Ce auziau ei din când în când? (lătratul cânelui și pocnetul puștii). Ce știau ei atunci? (că vânătorul e tot aproape). Ce s'a întâmplat de cu sară? (aceste au încetat). Ce glas au auzit nu peste mult din capul miriștii? (»Pitpalac! Pitpalac!«) Ce glas au cunoscut ei că e acela? (glasul mamei lor). Unde au sburat deci? (au sburat repede într'acolo). Ce a făcut prepelița când a văzut că lipsește unul? (a început să strige și mai tare). Ce s'a auzit atunci din lăstar? (un glas aproape stâns: »piu! piu!«) Putut-a el să alerge la mamă-sa? (nu a putut, pentru că avea aripa ruptă). Când l-a găsit prepelița muștratu-la pentru neascultare? (nu l-a muștrat, căci știa că și așa e pierdut). Ce va fi gândind trista mamă? (pentru că să-i amărăsc și zilele-i puține?) De ce s'a umplut însă inima ei? (de durere, de întristare). Arătat-uș'a ea durerea pe față? (nu și-a arătat-o, pentru că nu voia să-l desnădăjduiască).

Ce zile a urmat de aci înainte pentru bietul puiu? (zile triste). Cum v'ar părea vouă dacă nu v'ați putea juca cu prietenii și cu frații voștri? (ni-ar părea foarte rău). Cum îi părea și bietului puiu când nu putea să sboare cu frații săi? (și lui îi părea foarte rău). Ce întrebă adeseori pe mamă-sa când ceilalți adormiau sub aripile ei? (Mamă, nu e așa că o să mă fac bine? Nu e așa, c'o să merg și eu să-mi arăți cetăți mari și râuri și marea?) De ce să umplea inima ei atunci? (de durere, de întristare, pentru că știa că el aici are să piară). De ce-i trebuia ei să se rețână? (să n'o podidiască lacrimile?)

Să vedem acum, cum s'a întâmplat plecarea și cum a rămas bietul pui fără nici o mângâiere.

Sinteza 6. Și a trecut vara. Au venit țărani cu plugurile de au arat miriștea; prepelița s'a mutat cu puii într'un lan de porumb de alături; dar peste câta-va vreme au venit oamenii de au cules porumbul, au lălat cecenii și au întors locul; atunci s'a mutat în niște pârloage din marginea lăstarului.

În locul zilelor mari și frumoase au venit zile mici și posomorâte, a început să cadă bruma și să se rărească frunza lăstarului. Pe înserate să vedeau rândunici întârziate sburând în rasul pământului, ori pâlcuri de alte paseri călătoare, iar în tăcerea nopților friguroasă să auziau strigătele cocorilor, mergând toate în aceeași parte, către miazăzi.

În inima bieteii prepelițe eră o luptă sfașietoare. Ar fi vrut să se rupă în două, — jumătate să plece cu copiii sănătoși, cari suferiau de frigul toamnei înaintate, iar jumătate să rămâie cu puilul schilod, care să agatâ de ea cu desperare. Sufierea dușmănoasă a crivățului, pornită fără veste într'o zi, a hotărât-o. Decât să-i moară totii puii, mai bine numai unul. — și fără să se uite înapoi ca să nu-i slăbească hotărîrea a sburat cu puii sdraveni, pe când al rânit strigă cu desnădejde:

— »Nu mă lăsați! Nu mă lăsați!«

A încercat să se târâiască după ei, dar n'a putut și a rămas în loc, urmându-i cu ochii, până ce au perit în zarea despre miazăzi.

Peste trei zile toată preajma eră îmbrăcată în haina albă și rece a ernii. După o ninsoare cu viscol, urmă un senin ca sticla, aducând cu dânsul un ger aprig.

Aprofundarea în materie. Ce au făcut țărani de cu toamnă cu miriștea? (au arat-o). Unde s'a mutat ea atunci cu puii? (într'un lan de cucuruz). Când să coace cucuruzul? (toamna). Ce au făcut țărani când au văzut că cucuruzul e copt? (l-au cules). Unde s'a mutat ea atunci cu puii? (pe niște pârloage din marginea lăstarului). Ce

zile au venit în locul zilelor frumoase? (zile posomorâte). Ce a început să cadă? (bruma). Ce s'a întâmplat cu frunza lăstarului? (s'a rărit). Ce să vedeau pe înserate? (pâlcuri de paseri călătoare). Ce s'auziau pe sus prin tăcerea nopților friguroase? (strigătul cocoșilor). Încotro mergeau toate? (spre miazăzi). Ce luptă eră în inima bieteii prepelițe? (o luptă sfâșiitoare). Ce ar fi voit să facă? (să se rupă în două etc.) Ce a făcut cu ea suflarea vântului de iarnă? (a hotărât-o să plece). Cum să gândia ea? (decât să-i moară toți puii, mai bine numai unul). Uitatu-s'a ea îndărăt când a plecat? (nu s'a uitat) De ce nu s'a uitat? (li eră jale de puiul schilod). Ce strigă acela în urma lor? (»Nu. mă lăsați! nu mă lăsați!«) Ce a încercat și el? (să se târască după ei, dar n'a putut). Cu ce ia urmărit numai? (cu ochii, până s'au pierdut spre miazăzi) Cu ce eră îmbrăcată toată preajma peste 3 zile? (cu neaună). Ce a urmat după ninsoare? (un senin, care a adus un ger aprig).

Să vedem în urmă cum ș'a aflat sfârșitul bietul puiu de prepeliță.

Sinteza 7. La marginea lăstarului un puiu de prepeliță cu aripa ruptă stă zburlit de frig. După durerile grozave de până adineori, urmează acum o piroteală plăcută. Prin mintea lui fulgeră crâmpete de vedenii... miriște... un cărâmb de cismă pe care să urcă o furnică... aripa caldă a mamei. Să clătină într'o parte și într'alta și pică mort, cu degetele ghiarei împreunate ca pentru închinăciune.

Aprofundarea în materie. Cum eră puiul după gerul cel aspru? (degerat de frig). Cum să simte omul după ce înceală gerul? (să simte mai bine, mai ușurat). De cine își aducea el aminte stând așa în marginea lăstarului? (de frații săi, de aripile calde ale mamei sale). Fost-a el în stare să steie mult timp așa? (n'a fost). Ce s'a întâmplat când a fost sleit de toate puterile? (a picat mort) Cum ș'a împreunat degetele ghiarei? (ca în semn de închinăciune). Ce face omul înainte de a muri? (să

cuminecă, se roagă lui D-zeu). Cui se va fi rugat și puiul în ceasul morții? (și puiul se va fi rugat lui D-zeu).

Nota. În decursul predării să scriu pe tablă următoarele puncte cardinale:

1. *Prepelița își face cuibul, clocește și scoate puii, cari umblă prin grâu după mâncare.*

2. *Când vin țărani la secere, pe puiul cel mai mare îl prinde un flăcău sub pălărie, dar la stăruințele unui bătrân iarăși îl sloboade.*

3. *Ei trăiesc liniștiți și fericiți. După ce le cresc penele cele bune, prepelița îi învață să și zboare.*

4. *Într-o după amiază din luna lui august vine un vânător și trage în puiul cel mai mare, care cade cu aripa ruptă.*

5. *Prepelița își regăsește puii, pe cel mai mare îl găsește cu aripa ruptă. De aci înainte puiul duce o viață nefericită.*

6. *Suflarea aspră a vântului de iarnă o hotărește să plece cu puii cei zdraveni în țările cele calde; pe când bietul pui rămâne în urma lor fără nici o mângăiere.*

7. *La marginea lăstarului stă un pui de prepeliță zgribulit de frig. Să clătină pe picioare și deodată cade mort.*

(Cu ajutorul acestor puncte de sprijinire se face reconstruirea întregii sinteze).

III. Asociația. Samănă purtarea puilor de prepeliță între olaltă? (nu samănă). Pentru ce nu samănă? (puii cei 6 au ascultat totdeauna de mama lor și n'au pățit nici când nici un rău; cel mare n'a ascultat de mamă-sa și neascultarea i-a adus perirea). Care ied din povestea: »Capra cu trei iezi« samănă cu cei 6 pui? (iedul cel mic). Cari iezi samănă cu »Puiul«? (cel mare și mezinul). Ce a pățit »Puiul« dacă n'a ascultat de mamă-sa? (i-a împuscat vânătorul). Ce au pățit iezi tot pentru neascultare? (i-a mâncat lupul). Ce pătesc și copiii, cari nu ascultă de părinți? (pătesc rău). De cine

trebuie deci să asculte copiii? (copiii trebuie să asculte de părinții lor).

IV. Sistemizarea. Aceasta o vom zice: *Copiilor, ascultați de părinții vostri, căci aceasta este cu dreptate; onorează pe tatăl tău și pe mamă-ta; aceasta este cea dintâie poruncă a făgăduinței**).

V. Aplicarea. Cătră cine e adresată porunca aceasta? (cătră copii). Ce pătesc copii cari nu ascultă de părinți? (pătesc rău, ajung la năcazuri). Cine a pățit rău în povestea de față? («Puiul») De care pui vă place din povestea aceasta? (de cei 6 pui, pentru că au ascultat totdeauna de mama lor). Pe care îl compătimiți însă? (pe acela ce n'a ascultat de mamă-sa). Fiilor, ascultați totdeauna de părinții și mai marli vostri, pentru că numai atunci veți putea ajunge la adevărata fericire!

Iosif Stanca.

Regularea și întregirea salarelor învățătoresți.

În conferințele și adunările noastre generale, precum și în organele de publicitate ne-am obișnuit a trata aproape exclusiv chestiile metodico-didactice, fără a fi cu considerare și la starea materială a învățătorimii, care încă ar trebui să fie un scop al Reuniunii noastre. Dizertațiile, cuvântările și putem zice tot ce se petrece în sânul Reuniunii, se referă la progresul școalei și prosperarea popoului, iar la regularea stării materiale a învățătorului, nu ne prea gândim. Aceasta ținută a noastră se explică prin împrejurarea, că cei mai mulți dintre învățătorii, cari iau parte activă în Reuniune, sunt plasați prin comunele cele mai bune, unde trăind viața mai puțin bântuită de griji zilnice, nu le dă mâna să mai apuce și condeiul pentru a se ocupa cu chestiile dela ordinea zilei, ignorând tot atunci pe frații lor, cari luptă cu cele mai amare suferințe.

Ei bine, aceasta stare deplorabilă nu se mai poate tolera! Trebuie să mai lăsăm din idealismul de care suntem atât de jaluzi și dacă nu mai mult, să ne ocupăm tot în

*) Efes. 6, 1—2.

aceea măsură și de starea noastră materială, căci până când există pături sociale, — bine situate altcum, — cari în urma menițiunii lor ar trebui să traiască numai din idealism, și cari tind a se organiza, pentru a-și asigura o poziție comodă, dar plină de belșug totodată, nici noi nu mai putem subsista, sbuciumându-ne exclusiv pentru alții. Comisarului de examene îi este dat a observă multe nevoi de cari e bântuită dascălimea noastră și multe sunt acelea și acum, cu toate că art. de lege XXVII din 1907, care promitea a face mult pentru învăț. a intrat deja în deplină vigoare. Învățătorii, cari n'au fost atât de fericiți să ajungă în comune, cari din propriul lor să fie capabile a asigura salarele, sunt condamnați, pe semne, a aștepta »ad calendas graecas«. Despre modul cum îndemnau unii inspectori școlari poporul a aduce jertfe pe altarul culturii, prin întregirea legală a salarelor, nu mai vorbim. E destul să constatăm, că *sunt destule comune, cari ar fi capabile să satisfacă pretenziunilor legii. dacă factorii competenți nu ar fi păzit integritatea averii credincioșilor cu un hiperzel*, care se manifestă însă numai când e vorba de învățator, nu și când aceia sunt jupuți din alte părți.

Legea nouă, abia pusă în aplicare în toate amănuntele, ni-a dat să avem parte și de altă decepționare. Prin un ordin ministerial adecă, toate cererile învățătorilor pentru încassarea pretenziunilor lor restante, au a se adresă superiorității bisericești și numai după ce vor trece acele prin toate forurile de acolo, să se ceară încassarea pe cale administrativă. Ce am făcut noi pentru înlăturarea acestui neajuns? Am tăcut și suferim! Lumea va crede, că consimțim, căci: »Cine tace consimte«, cu toate că nu e așa, căci în decursul timpului am învățat a cunoaște ce însemnează trecerea unei rugări de aceasta natură prin toate forurile bisericești. Învocând motiv de ordin mai înalt, societatea noastră serbă; iar noi simțim și vom simți de acum lovitura. Motivele, oricât de ponderoase ar fi; nu sunt suficiente pentru a susținea și crește familii grele, iar aceasta o știu mai bine cei vizați.

Ar fi timpul deci, să atragem binevoitoarea atențiune a forurilor competente asupra împrejurării mizere în care trăiesc cei mai mulți dintre noi și aceasta să o facem fără preget, până vom da de o ușă deschisă !¹⁾

dolar.

OFICIOASE.

Unele pedeci în calea bunei economisări a poporului.

(Continuare).

De pela anii 1890 să încep și la noi oare-și cari reforme, când adevărat s'a observat, că bunurile pământești s'au cam slăit. Pe acest timp să începe a se vorbi și scrie și pela noi, că școala ar trebui să aibă între obiectele instruirii, conținut mai real și în parte economic.

Statul începe a face cursuri de industrie casnică, de pomărit și vierit, apoi de economia câmpului și de industrie. Începe a amenința confesionalitatea spre a îmbunătăți școalele, a ridică salarele învățătorilor, a renova edificile școlare și a instrui și limbi străine. Cauza a făcut oare-și-care senzație și amărăciune, căci jertfe noi să cer și oamenii trecutului, nu bucurosi iesiau din sărita veche. A urmat totuși oare-și-care schimbare, căci timpul a convins pe cei mai mulți, că fără aceste nu poți ține concurență cu alții din țările învecinate, devenim în stare subordonată, în decădență și ți-se periclită existența. Școala astăzi este o trebuință, că pânea de toate zilele și a încetat a mai fi un fel de lux al celor mai în bunăstare.

Ce rezultate economice poți aștepta azi, dela poporul, care nu cunoaște litera, nu a umblat la școală de fel,

¹⁾ Fiind revista noastră i terpretul fidel al sufletului și inimei dascălului dela sate, am dat loc acestui articol. Expunerile sunt juste în multe privințe. Total să învârtă pe lângă aceea, că dacă comunele sunt capabile și totuși nu dau minimalul cerut de lege, urmarea va fi, că aceste vor fi silite a solvi mai tirziu salarul și încă retrograd. Dispoziția ministerială pentru noi e o putere: *vis major!* Dacă nu primim regulat salarul, fie din o cauză ori alta, să nu ne sinchisim a denunța pe cel vinovat, căci „șicanarea”
Red.

numai odată — merge!

nu-și știe face cu zilele socoata de puținii săi bani și avut, nu i-sa făcut cunoscut istoria naturală, nu puțină geografie etc. Singuraticii din un astfel de popor umblă orbecând prin lume pe sgoadă și ca orbul păsește și el, dar nu vede când cade în prăpastie. Și dacă la un popor aceștia sunt în majoritate, i-și poate oricine închipul, câte resurse de trai poate da un atare popor inteligenței sale și ce viitor așteaptă pe acești inteligenți și pe descendenții lor. Tot pe aceste căi ale meditării ajungem la convingerea, că este timpul suprem a reorganiza învățământul poporal, căci mai amânând, nici 10 ani nu vor trece, pânăce situația devine și mai agravată, căci începe a să sporl un proletariat, nu numai în orașe dar, și pe sate.

Jertfa de bani pentru școală, să nu ne fie grea nici când, ea să respălătește înzăcit și încurând, căci ceice terminează după 6 ani școala poporală, de sigur sunt superiori în toată privința față de cei neumblați la școală.

Mai bine facem crutare la mâncare, îmbrăcăminte și altele; iar pe ale școalei să dăm. Lumea înaintată în bunastare, încă așa a început. Pânăce persoana sau un popor nu se instruează pe sine a-și face el sie-și casă și îmbrăcăminte sa și mâncarea sa, până nu poate arăta bani pe produsele sale: nu i-se dă respectul ce compete altora, nu vine luat de cultivat și înzădar să impune cu simpla-i existență de om.

Lipsa școalei și a instruirii practice în ale economiei, la noi dă priveliște uimitoare și cine a fost cu atențiune la lucrurile poporului, s'a putut convinge, că cei mai mulți plugari nici că știu ce este scopul urmărit la aratul pământului, adevă rărirea lui spre a penetra mai adânc și mai ușor rădăcina plantei, care apoi adună cantitatea de mineralele trebuincioase la rodire. Alții având pământ năsipos, îl consideră de o nenorocire și de fel nu e lămurit, că acest pământ, cald fiind, produce cartofi mulți și buni și alte produse. Unul gunoind pământul imediat nainte de arat cu gunoi proaspăt, a sămănat grâu și i-a eșit buruieni de tot multe, în loc să samene pri-

măvara cucuruz în pământ. Altul afirmă, că într'un vas, vinul cel bun este în fund, căci din fund, din drojde, să face rachia, adevărul este, că vinul bun din vas este deasupra, căci vinul conține oleuri etherice și aceste plutesc deasupra.

Poporul are apoi și un gust fals despre »frumos« în materia economică. Pomul și via o zice »frumos«, verde fiind, deși nu are rod, bucatele »frumoase« și fără a căuta grăunțele ce promet etc. etc.

Ce privește biblioteca poporală, ca să sprijinească cunoștințele generale și speciale ale economiei, lipsește cu totul, jurnalistica în genere nu este cu atențiune la trebuințele aceste, se ocupă cu predilecție cu politizarea, cu știința înaltă, arte, teatru etc. Comunică zi de zi o mulțime de crime, sinucideri și fel de fel de spectacole din lumea întreagă, apoi frazologii »principii de drept«, scrise de profesori germani, la comanda celor de sus, spre a ascunde intențiunile germane, de a cuceri și predominul interese materiale asupra altora.

Ziaristica sigur, că vede pericolul ce amenință economicește chiar existența noastră, dar află de bine a tăcea, spre a nu supără abonenții, în loc să descopere răul, să agite și ceară remedii dela locurile competente, ba să facă studii cum poporul să pornească a-și croi o soarte mai bună.

III. Ocolirea lucrului intensiv, lenea și trândăvia.

Constatăm două lucruri neîndoielnice pe baza istoriei economiei popoarelor, întâiu, că în măsură ce să înmulțește omenimea și să estinde peste pământ, bunurile pământesti, pământul arabil, pășunea și pădurea etc. să scumpească, iar din contră, productul din munca omului scad din preț în urma emulației și concurenței. A doua, constatăm, că valoarea lucrului omului sau munca începe a fi observată mereu și la noi.

Schmidt Adam, fost preot apoi profesor universitar și în fine scrietor vestit în ale economiei popoarelor sau

națiunilor, pela 1740. în Anglia, a atras atențiunea lumii culte asupra faptului, că lumea veche trăind în abundența bunurilor lumești, nu a dat atențiune valorii lucrului și numai după ce s'a convins despre uimitoarele înaintării în America, în construire de orașe și comune, s'a trezit omenirea, că deși materia este destulă și în alt loc, dar lipsind osteneala și lucrarea, nu au fost în stare a produce asemenea întocmiri grandioase, rentabile și plăcute omului.

A trecut de atunci 170 ani și popoarele mai harnice din Anglia, Francia, Germania, Holânda, Belgia și altele au urmărit sfatul lui Schmidt Adam cât s'a putut. Au lucrat și ostănit scoțind la iveală, că în adevăr valoarea averilor este egală cu valoarea lucrului și cine voește a avea avere și bani, și-le poate câștiga prin lucrare intensivă și sistematică. Zicem intensiv, spre a denota, continuarea și sub împrejurări mai bune și și mai rele; sistematic, pentru a arăta, că nu să poartă decât în cazuri mai rare grăbire, ci în proporția puterilor, spre a nu deveni acelea istovite. Și să nu se creadă, că astfel lucrând strică sănătății, căci pe lângă hrana îndestulitoare și odihna recerută, trupul se restaurează.

Poporul din această parte a pământului era și doară și acum este cu mult mai indiferent, mai fără ambițiune și neluminat, decât să-și valorizeze puterea și priceperea sa de lucru. Province întregi locuiesc în case de tot slabe, omul și animalul este în stare deplorabilă lipsa de hrană i este un continuu pericol, îmbrăcămintea primitivă, trăesc în abnegațiune fatalistă laolaltă, cu puțină sa inteligență.

Ei, ce poate fi cauza? Nimic alta decât lipsa de voință tare, de ambițiune și energie, la ce în primul loc este vina inteligența. Și trebuie să luăm nainte prilejul scuzelor zicând: ei vedeau la puțin din apropiere și la unii mai din depărtare exemplele bune, dar indolența lor, în atâta fi relemă la presupusa și falsă credință, că aceste stări a lucrului așa au să fie și nu să pot schimba. Oamenii credeau, că dâmpul de pământ nu poate fi delaturat, gropile tot gropi au să rămână, petritele și stâncile tot acolo

au să steie, în fine că asta le-a fost ursita și soartea, iar a-se mută la alt loc, ba chiar să plece la America, le este cu neputință.

Stări dureroase aceste și lipsa absolută de luminarea minții, măcarcă astăzi cu prețul dela doi pui de găscă poți primi prin poștă jurnal pe un an întreg, poți ceti acolo că să taie și poartă la o parte munți și să face drum, să sapă canale de apă pe sama locuitorilor unde se cere. Poți ceti, că ți-se îmbie sămânțe de sfeclă, a căror frunze deja din aprilie le dai la hoară și vite, iar sfecla este bună de hrană și la om și la dobitoc și crește în loc săpat bine și puțin gunoit, câte de 3—10 chile. Tot așa cetesti că din puțină sămânță de trifoi, pe teritor cât ți-se poate, vei avea hrană la hoară, purcel, vițel și mânz începând cu Aprilie până la finea lunii Octomvrie.

Cine nu știe astăzi, că pe o păreche de pui de găină capeti până în 3 coroane, o păreche pui de găscă 5 coroane, pe o coșară de 5—6 chile cireșe, 2—3 cor., pe alătea mere, pere ori prune, soi ceva mai bun, struguri tot alăta. Cine nu știe, că un bărbat ziuaș primește astăzi plata, la lucru de câmp 2—4 coroane, o femeie jumătate.

Reiese deci, că voie să fie, harnic și lucrător să fi și toate să întorc spre bine. Valoarea lucrului te fericește, treptat înaintezi și bucuria, cei avea-o la vederea primelor roade a rezultatelor din lucrarea mânilor și energiei tale, îți înalță sufletul, devini la simțul demnității tale de om.

Nu ocoli, nu te retrage deci dela lucru, lasă-te de lene, cuibul tuturor relelor, a beției, a furtului, a minciunei și crimelor. Preste tot, timpul de acum este trecerea în economia dela vorbe la fapte și lucrul să judecă după rezultat, nu cât ai ostenit și lucrat, ci cât ai agonisit, căci ne prindem de lucruri cu calculare și premeditare, să caută rodul și sporul. Lucrul îl căutam noi, și nici o zi să nu fii fără lucru, decât numai duminica și în sărbători, atunci vei sărbători și tu. Altcum omul nelucrător devine desconsiderat, pretini și ocrotitori nu are, și desl nu face crime, este nebăgat în seamă, pentru că nu

este deplin, nu are valoarea omului întreg. Creștinii pe atari îi compătimește, iar pe cei de fapt neputincioși îi miluiește.

Ca ce și cum să lucreze în unele locuri, notăm aici unele date despre provincia Kecskemét, Nagykörös și Kunfélegyháza, privitor la lucrarea de pământ nășipos. Statistica arată, că afară de lucrarea a 16 mii jugere și multă căratură, de aici să exportează anual 8—10 trenuri separate de caisine la Budapesta, Viena, Berlin și în Galiția, afară de circa 100 vagoane spedate sporadice, apoi se expoartă circa 300 vagoane cartofi și câte 100 vagoane crastaveți, șalată și o mulțime de vișine, cireșe, pere și mere. Tot așa să exportează de tot mulți pui, găine și o mulțime de ouă, apoi mulți cai tănări și mânzi. În Bácska, în Apatin, Verbács și Palanka să lucreze în mare cânepa și să fac fiuoare, funii, ștreanguri și pălămare, în Barátfalva în Ardeal, să adună tot felul de lână și par și să fac, provițe ori ponievi, să dubesc și astfel poporul devine la bani. Aceasta este trecerea dela economia câmpului, aratul și sămănatul, la industria economică, prin ce în parte suplinim, prin lucrul nostru în calea industrială, acela dar a naturii, care îl așteptăm și rugăm dela Dumnezeu în economia câmpului, căci aici lucrul omului este numai în parte și marea parte este darul naturii.

(Va urmă)

CRONICA.

Cultura țărancei române. Acesta e articolul de fond al ziarului „Tribuna” nr. 271 1910.

Autorul: „Un pedagog”, face unele constatări la felul de instrucție-educație, ce se practizează azi la noi.

De comun atunci, când vine vorba de a da anumite soluții cauzei noastre școlare, fie de caracter pur didactic ori administrativ, se află câte unul, care cuprins de un zel neexplicabil... te pomeniești numai, că zeflemisează instituții și „adevăruri” pe-

dagogice, aflate de salutare și ca atari concretizate de indivizi competenți.

Astfel a procedat și dl „Un pedagog“! Trage cu totul la îndoială capabilitatea învățătorului în învățământ la școlile mixte, adică acolo, unde învățătorul intruiază băieți și băiete (fetițe). Ne dă să înțelegem „Un pedagog“, că „puterea de captivare și putință“ la instruire o au numai învățătoarele! Întru sprijinirea afirmațiunii d-sale aduce cazuri concrete din America, unde învățătoarele — în multe locuri — instruiază și copii. Mai spune dl „Un pedagog“, că fetițele de sub conducerea învățătorului, — în celea din urmă — rămân întunecate și că chiar băiații nu se împărtășesc de cultura formală...

Ca să poți accepta pe deaîntregul atari păreri, trebuie ca cineva să fie sau preocupat de ceva... ceeace nu intră în cadrul discuției obiective — sau că nu e în curat nici cu „capabilitatea“ învățătoarelor, dar nici a învățătorilor. Dacă ar stă adevărurile semnalate de dl „U. p.“ ar trebui, ca istoria să fi înregistrat și capete luminate — genii de femei, cari prin aptitudinile și calitățile lor distincve, să facă reforme pe terenul educației, descoperind principii și producând opere superioare față de ale bărbăților, căci femei tot au fost aplicate în învățământ, nu de eri de alaltăieri. Lucrul stă însă chiar întors! Dela început și până azi tot numai bărbații sunt aceia, cari, sondând pe terenul educațiunei — au relevat principii incontestabile pentru îndrumarea naiei culturale către perfecțiune.

Lucrul să explică și aci tot numai din rezoane psihologice.

La femeie domnește mai mult puterea sentimentului, la bărbat invers: puterea rațiunii și a voinței. Până când femeia e mai dispusă a judecă — cele petrecute în mediul său — mai mult după impresiunile momentului, bărbatul — cu calmitatea-i cunoscută — le supune unei minuțioase analize, rezervându-și enunțarea verdictului numai în — urmă.

Ce vedem d'aci? Vedem, că în femeie e mai mult sentimentalism, în bărbat mai multă voință și facultate de raționare. Dacă acum luăm în considerare temperamentul, naturelul etc., al copiilor cu totul deosebit unul de al altuia, ajungem la *individualitate*, carea nu se poate rezolva cu puterea sentimentului, ci mai

ales cu al rațiunii și voinții, unde se recere pătrundere adâncă și perseveranță de fer.

Iată adevăruri elementare, din cauza cărora o femeie pe terenul educațiunii și instrucțiunii — nu e în stare a produce rezultatele pe cari le poate produce bărbatul, deoarece cazurile, excepționale menționate de dl „U. p.” nu pot forma — regula.

Dacă dl „U. p.” va putea răsturnă argumentele bazate pe istorie și psihologie bucuros plec — steagul!

B.

Natura (an VI nr. 1), revistă științifică de popularizare într'un articol „Convorbire despre toamnă” dl Țițeica, unul dintre directorii revistei, într'o convorbire foarte atrăgătoare, după Kraepelin, ne desvălește unele taine ale noțiunii: *căderea frunzelor*.

Iată ce ne spune D-sa despre acest fenomen:

Rădăcinile arborilor au o mulțime de firisoare foarte subțiri, cu cari sugere umezeala. Sugerea aceasta e hotărâtă de *plasmalema*, ce se găsește în celulele firisoarelor. Până ce e cald, arborii primesc cu înlesnire umezeală din pământ, prin milioanele de pori ai frunzelor. Toamna însă, din cauza gerului *plasmalema* nu mai poate lucra, și atunci pomul își lapădă frunzele, pentru-ca evaporarea să nu mai poată face, ca să slăbiască pomul.

Desfacerea frunzei de ramură să întâmplă așa, că la capătul codiței să formează o pătură subțire de celule de *liber (plută)* ai căror părăi nu pot fi străbătuți de aier. Pătura aceasta să tot îngroasă, încât nu mai pot trece gazuri între frunză și pom. Înainte ca pătura de pom să se fi terminat, să formează de asupra ei altă pătură, care cu toată subțirimea ei, să desface în două foițe subțiri și slăbește legătura dintre frunză și ramură, în așa chip, că chiar greutatea frunzei o face să cadă. În locul unde a fost frunza să poate vedeă un fel de cicatrice, ca o rană vindecată. Înainte de a se despărți frunza de ramură, să scurge tot ce-i bun în pom ca zahăr, albușimă, ș. a. remănând numai părăii celulelor prin ce frunza se descolorează.

Copacii pururea verzi încă își schimbă frunzele, ce-i drept mai rar și nu toate deodată. La brad, bunăoară, păstrarea frunzei să explică pe motivul, că acesta are frunză ascuțită, din care cauză evaporarea e foarte redusă și nu poate fi espus la primejdii.

La arborii aceia, cari sã pot privi cã tot atãtea *abnormități* a naturii, cum sunt arborii cu frunza latã, cari cu toate acestea își păstrează frunza verde tot timpul, intervine deosebirea de rezistență a copacilor la frig, precum și acele însușiri ale corpului moștenite dela strămoșii plantei, cari au trăit cu mii de ani înaintea celui de acum.

„Luceafãrul“ publicã în Nrii 18, 19, 20, 21 (1910) interesantul articol a d-lui Dr. Ioan Lupaș asupra mamei marelui arhieru Andrei bar. de Șaguna, de o extremã importanță, atãt istoricã, cãt și aducativã. Sunt în aceasta monografie momente de adevãratã înãlțare sufleteascã, cari vor prinde nespus de bine, ca sã fie povestite pe îndelete generațiunilor cu caractere din ce în ce mai șovãitoare.

Ar fi de dorit, cã eminenta revistã, sã se preocupe sistematic cu probleme de aceasta naturã și nu numai incidental, cum o face acum. Chestiunile istorico-culturale ar încãpe foarte bine în cadrele „Luceafãrului“ alãturea de literaturã și artã.

I. Stanca.

INFORMAȚIUNI.

Învățătorii și ajutorul de stat. După lungi trăgãnãri și repetite înteveniri ale Ven. Consistor, Înãlțul guvern a rãspuns în fine, cã va pune în curgere învãțătorilor noștrii ajutorul de stat, pãnã la finea acestui an școlar și în lipsa „Planului de învãțãmânt“, care, deși înaintat de douã-ori, încã nici pãnã astãzi n'a putut primi aprobarea, în speranță, cã pãnã la acest termin, planul nostru de învãțãmânt va ajunge a fi aprobat de Înãlțul guvern. Avizul acesta l-au primit Ven. noastre autorități, dupãce au asigurat Înãlțul guvern, cã sã învoiesc și vor dispune, cã pãnã la aprobarea planului nostru de învãțãmânt, învãțătorii sã vor conformã în propunere planului de învãțãmânt ministerial existent pentru școalele poporale.

Aviz învãțătorimii!

În atențiunea M. O. D. membrii fondatori ai reuniunii noastre! Cu scopul de a puteã fi M. O. D. membrii fondatori ai reuniunii noastre învãțătoresți în curent cu toate

nizuințele și frământările noastre școlare-culturale, Comitetul nostru central, în ședința sa ordinară dela 16/29 septembrie 1914, a decis, ca cu începere dela 1 ianuarie a. c., să se trimită fiecărui M. O. D. membru fondator *câte un număr de onoare* din modestul nostru organ. Când atragem atențiunea M. O. D. membrii fondatori asupra acestui concluz, îi rugăm totodată, ca să binevoiască a primi modestul nostru organ cu dragostea, cu carea și Comitetul nostru central îl pune la dispoziția fiecăruia.

Biroul central.

Pentru orientare. *Spre a putea face cum se cade și cu ușurință cenzurarea manuscriselor, stimații colaboratori sunt rugați a scrie nu pe întreaga față de coală, ci numai pe jumătatea aceleiaș fețe.*

Va să zică: îndoim coala în lungime (chiar pela jumătate) și începem a scrie pe una jumătate, rămânând cealaltă jumătate — bine înțeles a aceleiaș fețe — pentru eventualele supliniri resp. corectări.

O recerință cardinală a efectuării lesnicioase la corectare e și scrisoarea legibilă.

Cel ce nu va satisface condițiile de mai sus, să nu se supere, dacă articolul îi va apărea cu întârziere ori că va ajunge chiar unde nu dorește: la — coș!

Moș Crăciun. Sub aceasta iscălitură, la sărbătorile Crăciunului (a. c.) s'a distribuit între școlarii dela sate mai multe tipărituri — blanchete de câteva șire prin cari se dau povețe, în mod popular părinților sau mai bine copiilor de a se feri de beuturile otrăvicioase.

Cu drept cuvânt: a fost un *potrivit dar de Crăciun*, contemplat de dl N. Mihulin, profesor seminarial.

Cantine școlare. Consistorul arhidiecezan din Sibiiu, cu scopul de a ajuta copiii îndepărtați în frecuentarea școalei, a introdus, ca și la alte neamuri, așa numitele: cantine școlare, unde băieții — peste zi — se provăd cu mâncări calde. *Salutară instituție!*

Necrolog. În 17/30 Ianuarie a. c. a trecut la celea eterne unul din învățătorii nostri veterani: *Mihai Chicin*. Însmormântarea — pe lângă un public număros și ales — i-s'a făcut în 19 Ian.

(1 Febr.) a. c. comuna-i natală: *Nádlac* (Com. Cenad), unde a întreținut focul sacru al iubirii de neam aproape 40 ani. Sub mâna lui, putem zice, s'au perondat generații. Ca fiu al acelei comune, a fost iubit și stimat de toți și aceasta cu atât mai vărtos, că a fost un om corect în toată vieța lui, sincer și iubitor de pace. În 1895 a trecut în binemeritul stat de penziune. Reposatul a fost și un bun cântăreț. „Și-a văzut visul cu ochii“, cum să zice, căci dotat de Dzeu și materialicește și-a crescut o familie, care este spre cinste nu numai ori căruia părinte, ci și bisericei și neamului. *Vecinică-i fie pomenirea!* (B)

— Marți, 1/14 februarie a. c., trecând la cele vecinice, a fost înmormântat în Arad, în cimiterul de jos, veteranul învățător penzionat, *Sofroniu Micoroiu*, în etate de 76 de ani. Răposatul a servit cu cinste și credință biserica și neamul său timp de peste 40 de ani în comunele *Moroda* și *Cherechiu* și în acest lung timp totdeauna a fost harnic și desinteresat apostol.

În veci amintirea lui!

— *Mihail Popoviciu*, fostul protopop al *Orșovei*, unul dintre cei mai de inimă frunțași ai vieții noastre publice, a trecut la cele vecinice. În mormântarea lui s'a făcut Marți, 1/14 febr. a. c., în Orșova, în prezența unui public ales și numărös.

În veci amintirea lui!

În taxă și abonament: Dimitrie Micu 22 cor, Uroș Pinte 15 cor., Lazar Ionescu 14 cor., Maria Precupaș 12 cor., Dr. Gheorghe Proca, Vasile Goldiș și Dr. Aurel Novac câte 10 cor., Grigorie Roșu 7 cor., Dămian Sebeșan, Aurelia Păcățan, Mihaiu Mihut, Augustin Beleş, Ioan Cismaș, Traian Vătan, Petru Russu și Emilia Ciorogariu câte 5 cor., Elena Pipoș 4 cor., Samson Lugojanu, Mihaiu Mihut câte 2 coroane.

O rugare. Toți membrii, precum și toți abonenții organului nostru, sunt rugați respectuos, ca să binevoiască a grăbi cu solvirea taxelor și costul abonamentului.

Trăim zile grele și luptăm cu atâtea lupte și neajunsuri, încât numai punând umăr la umăr și

lucrând desinteresăți, sprijinindu-ne reciproc, nădăjduim, că vom putea susține și apăra cu demnitate și în aceste vremuri grele, marea cauză a învățământului nostru popular.

Numai puțin îndreptăm rugarea noastră și către marele și On. public, rugându-l de sprijin și ajutor binevoitor.

Poșta redacției.

N. B. în B. Bine documentul cuvânt de deschidere urmează în numărul proxim.

N. C. în M. Deși despre *Tolstoi* au scris multe ziare, noi — *cu plăcere* — îi vom da loc în revista noastră. *Tolstoi* a fost o glorie a Rușilor, dar prin ideile lui mari — neatinse de nimici-nicia zilelor noastre — nu e numai al Rușilor, ci al tuturor neamurilor, cari au penetrat și înțeles opera lui nemuritoare. Cu-vine-se deci, să facem și noi amintire despre aceasta acuilă a nordului.

„*dolar*“. Articolul d-tale îl publicăm în numărul de față.

AVIZ!

Toate revistele, cari vin schimb pentru „Reuniunea învățătorilor“, de aici înainte să se trimită la adresa :

Ioan Crișianu,

înv. redactor în

(Com. Arad).

Székudvar